

Kairanokiperhonen

Disas gräsfjäril
Erebia disa

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Luonnehdinta

Kairanokiperhonen on suurehko tummanruskea päiväperhonen, jonka siipiväli on 41–49 mm. Etusiivissä on neljä keltaruskeareunaista silmätäplää. Takasiivistä silmätäplät puuttuvat (vrt. suonokiperhonen). Etusiipien alapinnoilla on peilikuvat yläpinnan kuvioista. Takasiipien alapinnat ovat tuhkanharmaat. Kairanokiperhosen erottaa lähilajista suonokiperhosesta (*Erebia embla*) etusiiven ylimpien silmätäplien perusteella: kairanokiperhosella oranssi rengas kulkee yleensä täplien välistä, mutta suonokiperhosella täplät ovat kiinni toisissaan.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kairanokiperhonen elää Lapin metsävyöhykkeen pienillä ja märillä nevoilla, pensaikkosilla ja varpuisilla rämeillä sekä tunturien koivuvyöhykkeen palsasoilla ja pienemmissäkin suopainanteissa. Samannäköinen suonokiperhonen ei yleensä elä samalla suolla. Laji lentää kesäkuun puolivälistä heinäkuun puoliväliin. Kairanokiperhosta tavataan hyvin paikallisesti vain Pohjois-Lapissa. Toukka elää ilmeisesti heinillä (Poaceae) ja sen kaksivuotisen kehityksen takia perhosia on lennossa enemmän parillisina vuosina. Laji esiintyy hyvin paikoittaisesti, ja elinpaikoilla nähdään hyvinäkin vuosina vain joitakin yksilöitä kesässä.

Nykytila ja uhkatekijät

Kairanokiperhosen pohjoinen esiintymisalue tekee lajista erityisen haavoittuvan ilmaston lämpenemisen vuoksi. Ilmastonmuutos onkin yksi lajin uhanalaistumiseen johtaneita syitä. Myös lajin elinympäristöihin kohdistuvat metsänhoitotoimenpiteet, kuten kunnostusojitukset ja turpeennosto saattavat uhata kairanokiperhosta tulevaisuudessa.

Hoitosuositukset

Kairanokiperhosen esiintymispaikka tulisi jättää suon vesitaloutta haittaavien tai häiritsevien toimien, kuten kunnostus- tai täydennysojitusten ulkopuolelle. Lajin esiintymispaikan vesitaloutta voidaan tarvittaessa parantaa tukkimalla olemassa olevia ojia. Lajin elinympäristöt tulisi jättää voimakaiden metsätaloustoimien ulkopuolelle. Kairanokiperhosta esiintyy puustoisilla soilla, joiden vapaaehtoiseen suojeluun ja luonnonhoitotoimiin on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Junninen, K. ja Similä, M. 2011. Metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon opas. Metsähallitus B 157. Helsinki. 191 s.
- Silvonen, K., Top-Jensen, M. & Fibiger, M. 2014. Suomen päivä- ja yöperhoset – maastokäsikirja (A field guide to the butterflies and moths of Finland), Oestermarie, 822 s.
- Suomen Lajitietokeskus, kairanokiperhonen. Saatavilla: <https://laji.fi/taxon/MX.60983>. Viitattu 4.11.2022.

Kuva: Pekka Malinen, CC-BY-SA-4.0, [Laji.fi](https://laji.fi)